HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ור' יהושע היא. בגמ' מציעא בתמורו של עכנאי פ' הזהב (ד' נט:): **ומשנלמ"ד היא כו'.** לומר לפי שלמה לומר סודרן למחר הממון: **וממאי ד"ש היא כו'.** למימה לפ"ש מאור וחמ"ר בשמים וכן בריימ"ה נמי מאור וחמר כך בשמים קאמר למימה ד"ש היא ומקמי יין בריימ"ה מקמי הבדלה: **ודילמא ד"ה היא ואליבא דר"מ.** דתנן במתניתין ד"ה אומרים נר ובשמים וחמר בגמרא[ג] ר"מ היא: **נר שלקה דעבד.** לאוקמי בריימ"ה במתניתין דתמני' קתני מזון בתמצע ובריימ"ה קתני משלשלן כולן לאחריו כר' יהודה דאמר על המזון שבמחלה ומדקתני לרבי יהודה מאור וחמ"ר בשמים היא שמעי היא: **ומ"מ קשיא.** דבברכת היין קדמה להבדלה: קדוש עיולי הוא והבדלה לפוקי היא: **ברכה טעונה כוס.** ברכת המזון דקתני מניחו לאחר המזון: **והתנן.** במתני' בפרקין[ה]: **נר לאן.** כל ימות השנה קאמר: **לאחר הממון.** וכמזון המזון לא נר להם וכשגמרו שעוטתם נר להם לפני ברכת המזון: **מאי נאו דשמי ניה.** וה"ק ר"ש אם לשה מבדך על היין ושומעו ואין צריך להניחו לברכת המזון: **טעמו פגמו.** לברכת המזון ולקדוש והבדלה בפרק ערבי פסחים (ד' קה.): ה"ג **שלח מרי מנחי אליבא דר"ש.** תנא דמתני' ותנא דר' חייא[ו] תנא דרבי חייא דר"ש אומר אין ברכה טעונה כוס ותנא דמתניתין לעיל דרבי יהודה אליבא דר"ש סבר ברכה טעונה כוס: **גזרה שמא יטמאו משקין.** שנפלו בחמורי הכוס מחמת ידיים דתנן (פרה פ"ח מ"ו) כל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחלה ויחזרו ויטמאו את הכוס ור"ש סבר אסור לשתות בכוס שחמורין ולעיטמו כלומר: **ולישמו ידים לכוס.** למה ליה לקאמר משקין שחמורי הכוס שלח משקין שמי מטמו ידים לכוס: **שלח ע"י משקין.** שהמשקין נעשין לשמוים מדרבנן. וא"ת כלי אינו מקבל טומאה שלא מאב הטומאה הני מילי מדאוריימ ומכמה גזרות[ח] שיהו משקים לשמוים כלי, לפי שיש משקה שהוא אב הטומאה ומטמא כלי מן התורה, כגון ריקו של זב ומימי רגלין, הלכך שחלו עליהן טומאה זו מדברי סופרים, אחוריי טמאים. ושאר משמיהן שנו טהורים, דעבדו רבנן היכר לחודיע טומאה זו מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים, כך היא פתוחה במסכת מכשירין פ"ק (חגיגה שם).

רב נסים גאון

ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. עיקר שלו הוא שאמר ר' יהושע בפרק הזהב (ב"מ דף נט) במעשה תנורו של עכנאי לא בשמים היא (דברים ל) כבר נתנה לנו על הר סיני וכו' כבר הזכרנוה לשעבר. ואלו האותאבות (ר"ל הקושיות) שנזכרו בכאן המבדך צריך שיטעום ושעמו פגמו וכוס של ברכה צריך שיעור כולן ענפים יוצאין מן ההיא ברייתא דאקשו מינה כבר והתניא הנכנס לביתו במוצאי שבתות כו' ואיתא מיפרשא בפ' ערבי פסחים (דף קה) כי כשהזכירו זו ברייתא לשם אמרינן עלה שמע מינה מהא מתניתא ה' שמע מינה המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס וש"מ ברכה טעונה כוס וש"מ כוס של ברכה צריך שיעור וש"מ המבדך צריך שיטעום ושעמו פגמו: וניטמו ידים לכוס שניות הן. עיקרה דטומאת ידים גזירה דרבנן היא וכי גזרו בהו רבנן טומאה לתרומה אבל לחולין לא והיא אחת מי"ח דבר שגזרו בו ביום ואיתא מיפרשא בפ' יציאות השבת (דף יג) מאי ניהו י"ח דבר דתנן ואלו פוסלין את התרומה והספר והידים ואמרינן ידים מ"ט גזרו בהו רבנן טומאה מפני שהידים עסקניות הן והן המשנה בסוף מס' זבים ומדקתני ואלו פוסלין את התרומה מכלל שהידים שניות הן כי השני הוא שפוסל את התרומה על העיקר שכבר הקדמנוהו בתחלת המסכת כי השני עושה שלישי בתרומה ולא בחולין ואיתא בפ"א דמסכת טהרות (צ"ל דתוספות טהרות) הידים מטמאות אחד בקודש ופוסלות את התרומה ואין ידים לחולין

הגהות הב"ח

(ה) גב': וכל הכאמים שב"ש מוחרין: (ב) שם וקבי ב"ש ס"ק ובכלת המזון) תפ"מ וב"ב ס"ק וכן כוס בפיכ"א ברכה:

מוסף רש"י

הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין. תמלא לפי שהוא מדיני ותפילה קודם (רשב"ם פסחים קב:). ואחר כך אומר הבדלה. הבדלה לנקוף, לפי שלוי הרמשנות קלרות וברכת הבדלה מרוכה לפיכך אומרה לנקוף (שם). ומשלשלן. לשון שלשלת שמחכרס יחד עם ברכת המזון (שם). המבדך צריך שיטעום. לו הוא לו אחר מן המומנים, וכשמיע אחד מהם יצאו כולם (שם קה:). משום דגנאי הוא לכוס של ברכה שלא יהנה אדם ממנו (אלחר שהרי ברכת היין דנוכל בדי הגפן שלא לעיכך (עירובין מ:). צריך שיעור. לרביעית לוג (רשב"ם פסחים שם). כלי שנטמאו אחוריו. כלי עץ או של מחכת קאמר שמטמאין מנגע (חגיגה כב:). במשקיו. דטומאה דרבנן היא, דמדאוריימ אין לוכל ומשקה מטמא כלי, שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, וזהו שכתוב בתורה שמשקין מטמאין כלי, לפי שיש משקה שהוא אב הטומאה ומטמא כלי מן התורה, כגון ריקו של זב ומימי רגליו, הלכך שחלו עליהן טומאה זו מדברי סופרים, אחוריו טמאים. ושאר משמיהן שנו טהורים, דעבדו רבנן היכר לחודיע טומאה זו מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים, כך היא פתוחה במסכת מכשירין פ"ק (חגיגה שם).

רב נסים גאון

ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. עיקר שלו הוא שאמר ר' יהושע בפרק הזהב (ב"מ דף נט) במעשה תנורו של עכנאי לא בשמים היא (דברים ל) כבר נתנה לנו על הר סיני וכו' כבר הזכרנוה לשעבר. ואלו האותאבות (ר"ל הקושיות) שנזכרו בכאן המבדך צריך שיטעום ושעמו פגמו וכוס של ברכה צריך שיעור כולן ענפים יוצאין מן ההיא ברייתא דאקשו מינה כבר והתניא הנכנס לביתו במוצאי שבתות כו' ואיתא מיפרשא בפ' ערבי פסחים (דף קה) כי כשהזכירו זו ברייתא לשם אמרינן עלה שמע מינה מהא מתניתא ה' שמע מינה המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס וש"מ ברכה טעונה כוס וש"מ כוס של ברכה צריך שיעור וש"מ המבדך צריך שיטעום ושעמו פגמו: וניטמו ידים לכוס שניות הן. עיקרה דטומאת ידים גזירה דרבנן היא וכי גזרו בהו רבנן טומאה לתרומה אבל לחולין לא והיא אחת מי"ח דבר שגזרו בו ביום ואיתא מיפרשא בפ' יציאות השבת (דף יג) מאי ניהו י"ח דבר דתנן ואלו פוסלין את התרומה והספר והידים ואמרינן ידים מ"ט גזרו בהו רבנן טומאה מפני שהידים עסקניות הן והן המשנה בסוף מס' זבים ומדקתני ואלו פוסלין את התרומה מכלל שהידים שניות הן כי השני הוא שפוסל את התרומה על העיקר שכבר הקדמנוהו בתחלת המסכת כי השני עושה שלישי בתרומה ולא בחולין ואיתא בפ"א דמסכת טהרות (צ"ל דתוספות טהרות) הידים מטמאות אחד בקודש ופוסלות את התרומה ואין ידים לחולין

ו) [עירובין ז.] ב"מ נט: מולין מג. יומא יד. פסחים קיל., ב) תוספתא פ"ה הל"ג פסחים קב: קה:, ג) תוספתא פ"ה הל"ל [פסחים קב.], ד) [פסחים קב:], ה) [עירובין מ: פסחים קב:], ו) [פסחים שם], ז) [שם], ח) תוספתא פ"ה הל"ו, ט) [ע' תו' עירובין לט. ד"ה היה ומולין פז: ד"ה כל ובכריתו' יג: ד"ה ומלבן], י) פרה פ"ח מ"ז טהרות פ"ג מ"ג ו [מולין נג.], כ) תוגיגה כב: בכורות לח. כלים פכ"ה מ"ו נדה ז:, ל) [ע"בז], מ) [לעיל מח:], נ) עי' במהכ"פ מה שהגיה בדברי רש"י מלו, ס) [שבת יד:], ע) כס"ם: שנטמאו, פ) [שבת יד:], צ) [מולין כד:], ק) [סוטה ד:], ר) [שבת יד:], ש) [סוטה ד:],

(ג) ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול וסברי בית שמאי דברכת היום עדיפא והתניא הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר הבדלה אואם אין לו אלא כום אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו והא ממאי דב"ש היא דלמא ב"ה היא לא ס"ד דקתני מאור ואח"כ בשמים ומאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא דב"ש ג דתניא א"ר יהודה לא נחלקו בית שמאי וב"ה על המזון שבתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים (ה) ב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור וממאי דבית שמאי היא ואליבא דרבי יהודה דילמא בית הילל היא ואליבא דרבי מאיר לא ס"ד דקתני הכא במתניתין בית שמאי אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובית הלל אומרים נר ובשמים מזון והבדלה והתם בברייתא קתני אם אין לו אלא כום אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו שמע מינה דבית שמאי היא ואליבא דרבי יהודה ומכל מקום קשיא קא סברי בית שמאי ז שאני עיולי יומא מאפוקי יומא עיולי יומא כמה דמקדמינן ליה עדיף אפוקי יומא כמה דמאחרינן ליה עדיף כי היכי דלא להוי עלן כמשוי וסברי ב"ש ט ברכת המזון טעונה כום והא תנן בא להם יין לאחר המזון אם אין שם אלא אותו כום בית שמאי אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על המזון מאי לאו דמברך עילויה ושתי ליה לא דמברך עילויה ומנח ליה והאמר מר י המברך צריך שיטעום דטעים ליה והאמר מר יב טעמו פגמו דטעים ליה בידיה והאמר מר יג כום של ברכה צריך שיעור והא קא פחית ליה משיעוריה דנפיש ליה טפי משיעוריה והא אם אין שם אלא אותו כום קתני תרי לא הוי ומחד נפיש והא תני רבי חייא ב"ש אומרים מברך על היין ושותהו ואחר כך מברך ברכת המזון אלא תרי תנאי ואליבא דב"ש: ב"ש אומרים וכו' יד ת"ר ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכום שאם אתה אומר מוזגין את הכום תחלה גזרה טו שמא יטמאו משקין שאחורי הכום מחמת ידיו ויחזרו ויטמאו את הכום וליטמו ידים לכום ידים שניות הן יזואין שני עושה שלישי בחולין אלא על ידי משקין ובה"א מוזגין את הכום ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה גזרה שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכום ויחזרו ויטמאו את הידים וניטמי כום לידים יחאין כלי מטמא אדם וניטמי למשקין שבתוכו הכא בכלי שנטמאו אחוריו במשקין עסקינן דתוכו טהור וגבו טמא יטדתנן יכלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאים תוכו

ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. ומה תאמר מ"ש דב"ש היו רגיש לעיטמו (שמות כג) אבל ב"ה היו רגיש לעיטמו כדי שלא יהא כנגד הכרוז יהושע הכא שלא לעיטמו אבל הכא שמא יטמאו משקין שבידים. מחמת הכום שבתוכו ויטמאו את הידים ויטמאו את הכום ואח"כ יטמאו את המשקין שבכום ואין לך משקין שמטמאין את הכום יותר מן המשקין שבידים. ומה תאמר מ"ש מחמרי רבי יהושע שאמר (שמות כג) לא תענה על רב לנטות אחרי רבים להטות. ומה תאמר מ"ש דב"ש